

BOSHLANG'ICH TA'LIMGA QO'YILAYOTGAN ZAMONAVIY TALABLAR

Jo'rayeva Gulnoraxon Shavkatovna

Andijon viloyati Oltinko'l tumani 8-umumiy o'rta ta'lim
maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Email: Gulya@gmail.com

Tel: +998932141645

Annotatsiya: boshlang'ich ta'limga qo'yilayotgan zamonaviy talablarni tahlil qiladi. Ta'lim tizimining rivojlanishi va o'zgarishi jarayonida inkluziv ta'lim, kreativlik va tanqidiy fikrlash, interaktiv o'qitish, texnologiyalarni integratsiya qilish, emotsional va ijtimoiy rivojlanish, ota-onalar bilan hamkorlik, loyiha asosidagi o'qitish, mavzulararo integratsiya, baholashning yangi usullari va hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish kabi muhim jihatlar alohida e'tiborga olinadi. Ushbu talablar bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlash, ularning individual ehtiyojlarini hisobga olish va kelajakda muvaffaqiyatli shaxslar bo'lishlariga yordam berish maqsadida ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tanqidiy fikrlash, kreativlik, ijtimoiy rivojlanish, baholash usullari, ta'lim jarayoni, zamonaviy talablar, individual jarayon.

Аннотация: анализируются современные требования к начальному образованию. В процессе развития и изменения системы образования инклюзивное образование, креативность и критическое мышление, интерактивное обучение, интеграция технологий, эмоциональное и социальное развитие, сотрудничество с родителями, проектное обучение, междисциплинарная интеграция, оценка важных аспектов, таких как Особое внимание уделяется развитию новых методов и жизненных навыков. Эти требования призваны обеспечить активное участие детей в образовательном процессе, учесть их индивидуальные потребности и помочь им стать успешными личностями в будущем.

Ключевые слова: начальное образование, критическое мышление, творчество, социальное развитие, методы оценивания, образовательный процесс, современные требования, индивидуальный процесс.

Abstract: analyzes modern requirements for primary education. In the process of development and change of the educational system, inclusive education, creativity and critical thinking, interactive teaching, integration of technologies, emotional and social development, cooperation with parents, project-based teaching, interdisciplinary integration, evaluation important aspects such as the development of new methods and life skills are given special attention. These requirements are designed to ensure children's active participation in the educational process, take into account their individual needs and help them become successful individuals in the future.

Key words: *primary education, critical thinking, creativity, social development, assessment methods, educational process, modern requirements, individual process.*

O'qish savodxonligini oshirish o'qish darslarini tashkil etilishi bilan bog'liq. Boshlang'ich sinflarning o'qish darslari o'z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko'ra ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Negaki uning zaminida savodxonlik va axloqiyta'limiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshqa predmetlar ta'limini o'qish ta'limisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. O'quvchi matnni to'g'ri, tez, tushunib o'qish, mazmunini o'zlashtirish bilan ilk bor o'qish darslarida yuzlashadi. O'qish darslari orqali o'quvchilarning Davlat ta'lim standartlari (DTS) talablari bo'yicha o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan o'quv-biluv ko'nikmamalakalari hamda bilimlarni egallashlariga yo'l ochiladi. Aynan o'qish ta'limida insonning, avvalo, o'zligini, qolaversa olamni anglashga bo'lgan intilishlariga turtki beriladi. Shu maqsadda «O'qish kitobi» darsliklariga ona tabiat, atrofimizni o'rab turgan olam, Vatanimiz tarixi va bugungi qiyofasi, kattalar va bolalar hayoti, mehnatsevarlik, istiqloq va milliy-ma'naviy qadriyatlar, xalqlar do'stligi va tinchlik kabi turli mavzular bo'yicha atroflicha tushunchalar berishga moljallangan badiiy, axloqiy-ta'limiy, ilmiy-ommabop asarlar kiritiladi. Respublikamizda “Boshlang'ich ta'lim konsepsiyasi” hamda boshlang'ich ta'lim uchun o'quv dasturlari va o'quv-metodik majmualarda o'quvchilarning tayanch va fanga oid kompetensiyalarini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, xalqaro baholash dasturlari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonlikni rivojlantirishning didaktik tizimini ishlab chiqish, o'qituvchilarni o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni tarkib toptirishga tayyorlashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida “yosh avlodning ijodiy va intellektual salohiyatini qo'llab-quvvatlash hamda ro'yobga chiqarish” kabi muhim vazifalar belgilab berildi. Bu esa, o'qish darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlarini aniqlashtirish, tayanch kompetensiyalarni tarkib toptirishning ijtimoiy pedagogik tizimini takomillashtirishni taqozo etadi. Boshlang'ich ta'limga bo'lgan zamonaviy talablar madaniy kompetentsiya va global xabardorlikning muhimligini ta'kidlaydi. O'zaro bog'liqlik kuchayib borayotgan dunyoda turli madaniyatlar, qarashlar va turmush tarzini tushunishlari va qadrlashlari juda muhimdir. Bu boshqalarga nisbatan empatiya, hurmat va bag'rikenglikni rivojlantirish, shuningdek, turli xil odamlar bilan samarali ishlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. O'quvchilarda madaniy kompetentsiyani rivojlantirish orqali ta'lim tizimlari ularni globallashtirgan dunyoda muvaffaqiyatga tayyorlashga yordam beradi. Boshlang'ich ta'limga bo'lgan zamonaviy talablar umrbod ta'lim va moslashish zarurligini ta'kidlaydi. Tez o'zgarib borayotgan dunyoda bugungi kunda dolzarb bo'lgan ko'nikma va bilimlar ertaga eskirib qolishi mumkin. Natijada, talabalar ish kuchida raqobatbardosh bo'lish uchun doimiy ravishda o'rganish, o'sish va rivojlanishga tayyor bo'lishlari kerak. Bu yangi qiyinchiliklarni qabul qilish, o'zgarishlarni qabul qilish va umrbod ta'lim va shaxsiy rivojlanishni qadrlaydigan o'sish tafakkurini rivojlantirishga tayyorlikni talab qiladi.

oshlang'ich ta'limga bo'lgan zamonaviy talablar muloqot va hamkorlik ko'nikmalarining ahamiyatiga qaratilgan. Bugungi o'zaro bog'langan dunyoda o'quvchilar samarali muloqot qila olishlari, hamkorlikda ishlashlari va boshqalar bilan munosabatlarni o'rnatishlari muhim ahamiyatga ega. Bu fikrni aniq ifodalash, faol tinglash va jamoalarda samarali ishlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Kuchli muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish orqali talabalar samarali muammolarni hal qiluvchilar, etakchilar va jamiyatga hissa qo'shadigan bo'lishlari mumkin. Boshlang'ich ta'limga bo'lgan zamonaviy talablar butun o'quvchining rivojlanishini qadrlaydigan ta'limga yaxlit yondashuvni talab qiladi. Bu nafaqat o'quv yutuqlarini, balki talabalarning ijtimoiy, hissiy va jismoniy farovonligini ham o'z ichiga oladi. Aqli, tanasi va ruhini tarbiyalaydigan har tomonlama ta'limni targ'ib qilish orqali ta'lim tizimlari o'quvchilarning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga va to'liq hayot kechirishga yordam beradi. Boshlang'ich ta'lim kontsepsiyasining yana bir muhim tarkibiy qismi yoshga mos keladigan o'qitish usullari va materiallaridan foydalanishdir. O'qituvchilar dars va mashg'ulotlarni rejalashtirishda o'quvchilarning kognitiv va hissiy rivojlanishini hisobga olishlari kerak. O'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan strategiyalarni qo'llash orqali o'qituvchilar o'quvchilarni o'rganishga jalb qilishlarini, qiziqishlarini ta'minlashlari mumkin. Boshlang'ich ta'lim kontsepsiyasi, shuningdek, qo'llab-quvvatlovchi inklyuziv ta'lim muhitini yaratish muhimligini ta'kidlaydi. O'qituvchilar o'qish uchun qulay bo'lgan sinf muhitini yaratishga harakat qilishlari kerak. Ijobiy va hurmatli muhitni shakllantirish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga o'z fikrlarini ifoda etish va savollar berishda qulay his qilishlariga yordam berishlari mumkin. Bundan tashqari, boshlang'ich ta'lim kontsepsiyasi o'qituvchilarni o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun turli xil ta'lim strategiyalaridan foydalanishga undaydi. Bu guruhda ishlash, amaliy mashg'ulotlar va turli xil ta'lim uslublarini qondirish uchun ko'rgazmali qurollarni o'z ichiga olishi mumkin. O'qitishning turli usullarini o'zida mujassamlashtirgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarga materialni chuqurroq o'zlashtirishlariga yordam beradi. Boshlang'ich ta'lim kontsepsiyasi talabalar uchun aniq o'quv maqsadlarini belgilash muhimligini ta'kidlaydi. Talabalar nimani o'rganishi va nimaga erishishi kutilayotganini aniq belgilab berish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning diqqatini jamlashda va motivatsiyada bo'lishiga yordam beradi. Bu, shuningdek, talabalarga ularning taraqqiyotini kuzatish va o'rganishga egalik qilishlariga yordam beradi. Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jaroyonida o'quvchi sub'ekt bo'lishi kerak. Bunda ko'proq interfaol metodlarga e'tiborni qaratish ta'limini oshirish. Hozirgi davr darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri mustaqil fikrlashga o'rgatishdir. Bugungi o'qituvchilar Xorij kunda pedagoglar yordamni o'rganib, innovatsion metodlardan, va yangi pedagogik texnikalardan keyingi kerak.

Boshlang'ich sinf ta'lim usullari ta'lim usullaridan biroz farq qiladi, chunki o'zgartirish'ich sinf o'quvchilari juda yosh. Ta'lim maydoni turli xil narsalar va odamlar bilan bog'liq bo'lgan o'quvchilarning shaxsiy ma'lumotlari uchun ijodiy va innovatsion oziq-ovqat mahsulotlari ta'lim strategiyalarini amalga oshirishga qodir samarali

o'qituvchilar bo'lishi. Boshlang'ich maktablarda amalga oshirish mumkin bo'lgan eng yaxshi o'qitish usullaridan ba'zilari davolashdir:

1. Vizualizatsiya.

Vizual va amaliy ta'lim orqali zerikarli ilmiy tadqiqotlarni hayotga olib kelish, o'quvchilarga xavfsizlik hayotda qanday qo'shimcha ta'limni yordam berish. 2. Hamkorlikda o'qitish.

O'quvchilarni kichik guruh yoki butun gunohkor bo'lish orqali birgalikda ishlashga qodir bo'lgan o'quvchilarni rag' yordam.

3. So'rov asosida ko'rinish.

O'quvchilarni savol va o'z yordamlarini o'rganishga yordam beradi, ularga yordam beradi. Har ikkisi ham muhim hayotiy ko'rinishi.

4. Farqlash.

Hech kim ortda qo'llab-quvvatlash uchun o'quvchilarning qarashlariga qarab boshqaruvni taqsimlash orqali ta'lim jarayonini farqlash va aniqlash.

5. Kasbiy ishlab chiqarish.

Muntazam kasbiy dasturlarida ishtirok etish o'qituvchining darslarini yaxshilashning ajoyib usuli.

Samarali o'qituvchi bo'lish oson ish emas, chunki har bir o'quvchi nodir, ammo ta'lim strategiyalarining birlashmasidan, o'qituvchilar ta'lim uslublarini hamda o'quvchilarning bilimlarini va uni moddiy olib borish, sinfdagi o'quvchilar uchun dinamik va motivatsion muhiti kerak. Zamonaviy ta'lim tizimida inkluzivlik asosiy o'rin tutadi. Har bir bola, shu jumladan, maxsus ehtiyojlarga ega bolalar, ta'lim jarayonida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. O'qituvchilar bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ularga mos ta'lim usullarini tanlashlari muhimdir. Bu, o'z navbatida, har bir bolaning o'z imkoniyatlarini to'liq amalga oshirishiga yordam beradi. Zamonaviy ta'limda kreativlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. O'qituvchilar bolalarni muammolarni hal qilishga, yangi g'oyalar ishlab chiqishga va o'z fikrlarini erkin ifoda etishga rag'batlantirishi kerak. Bu ko'nikmalar nafaqat ta'lim jarayonida, balki hayotning boshqa sohalarida ham muhim ahamiyatga ega. Interaktiv o'qitish metodlari, masalan, guruhli ishlash, munozaralar va o'yinlar orqali bolalarning faol ishtirokini ta'minlash muhimdir. Bu usullar nafaqat bilimlarni yaxshilaydi, balki o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bolalar bir-birlari bilan muloqot qilib, fikr almashish orqali o'z bilimlarini mustahkamlashladi. Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga kiritish bolalarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Kompyuterlar, tabletlar va onlayn resurslar yordamida o'qituvchilar darslarni yanada qiziqarli va interaktiv qilishlari mumkin. Shuningdek, bolalar texnologiyalarni ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirib, kelajakda raqobatbardosh bo'lishlariga yordam beradi. Bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishi ta'lim jarayonining ajralmas qismidir. O'qituvchilar bolalarga o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, boshqa odamlar bilan munosabatlarni o'rnatish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam berishlari kerak. Bu ko'nikmalar hayotda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarurdir. Ota-onalar bilan samarali aloqa o'rnatish va ularni ta'lim jarayoniga jalb qilish muhim ahamiyatga

ega. Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlik bolalarning muvaffaqiyatini oshiradi. Ota-onalar o'z farzandlarining o'qish jarayoni haqida ma'lumotga ega bo'lishlari va ular bilan birgalikda ishlashlari lozim. Loyiha asosidagi o'qitish usullari bolalarning bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Bu usul orqali bolalar real hayotdagi muammolarni hal qilishni o'rganadilar va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Loyiha asosidagi ta'lim bolalarga kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Zamonaviy ta'limda mavzulararo integratsiya muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar turli fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish orqali bolalarga bilimlarni yaxlit tarzda qabul qilishlariga yordam berishlari kerak. Bu yondashuv bolalarning umumiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang'ich ta'limga qo'yilayotgan zamonaviy talablar ta'lim jarayonining sifatini oshirish, bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ularni zamonaviy hayotga tayyorlash maqsadida ishlab chiqilgan. Ushbu talablar amalga oshirilsa, bolalar nafaqat bilim olishadi, balki hayotdagi muvaffaqiyatlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham egallaydilar. Ta'lim tizimining yangilanishi va zamon talablariga mos kelishi kelajak avlodning muvaffaqiyatiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT:

1. BOSHLANG'ICH TA'LIMGAM QO'YILADIGAN ZAMONAVIY TALABLAR. Umirbaeva Ulzada
2. Qurbonova Maftuna, Umumiy o'rta ta'lim maktablari boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish kompetensiyalarini shakllantirish ahamiyati // Xalq ta'limi, 2020. 3-maxsus son, 29-33 bet.
3. BOSHLANG'ICH SINFLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI. TA'LIMDAGI ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR! Sultanova Nazokat Ikram qizi
4. Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori.- T.: «Sharq» nashriyot-matbaa kontserni, 1997.